

Back Stages

Artiste: Aurora Király, Irina Codreanu, Sophie Thun
Curatoare: Mirela Baciak

27.10.2023-13.01.2024
Strada Popa Soare, 26
București

În marea tapiserie a mediului avangardist din Paris, povestea Irinei Codreanu ocupă un fir delicat, aproape invizibil. Deși s-a cuibărit în inima scenei artistice pariziene a anilor 1920 și s-a intersectat cu figuri renumite precum Alberto Giacometti, May Ray și Marcel Duchamp, printre alții, povestea ei rămâne parțial umbrită de scurgerea timpului. Esența enigmatică a vieții Irinei Codreanu ne amintește de numeroasele povești nespuse ale femeilor artiste ale căror contribuții nu au fost încă pe deplin dezvăluite.

Un fapt deosebit de intrigant în călătoria artistică a Irinei Codreanu este educația sa sub îndrumarea a doi sculptori foarte diferiți - Antoine Bourdelle, elev al lui Rodin, și Constantin Brâncuși, pionierul sculpturii moderniste. Acest dublu mentorat încapsulează o narațiune a evoluției paradigmelor artistice, Codreanu trecând de la tehnicile figurative, clasice, învățate de la Bourdelle, la abordarea modernistă a lui Brâncuși.

Această întrepătrundere de stiluri contrastante în educația Irinei Codreanu, sub îndrumarea iconică, dar diferită, a lui Bourdelle și Brâncuși, a definit un creuzet în care practica acesteia s-a îmbinat cu tradiția și modernitatea.

Zece dintre sculpturile realizate de Irina Codreanu în perioada petrecută la Paris se află în colecția MNAR - Muzeul Național de Artă al României. Împreună cu *Sophie Thun* și *Aurora Király*, am vizitat depozitele acestui muzeu pentru a căuta o conexiune cu Irina Codreanu prin interacțiunea fizică cu arta ei. Am fotografiat cele zece sculpturi, dintre care cinci pot fi văzute în expoziția permanentă a colecției muzeului, iar cinci sunt ascunse în depozit. În timp ce făceam cercetări în Arhivele Brâncuși de la Bibliothéque Kandinsky de la Centrul Pompidou, vasta documentație a vieții lui Brâncuși ne-a prezentat o imagine fragmentată a Irinei Codreanu, lăsând în urmă șoapte speculative despre interacțiunile ei cu Brâncuși și cu alți artiști contemporani de sex masculin. Puținele urme ale corespondenței sale, unele dintre ele cu artiști renumiți precum Fernand Léger, oferă doar priviri fugare în rețeaua sa profesională.

Ceea ce ne-a captat atenția au fost desenele și schițele Irinei Codreanu cu figuri feminine, pe care le-am accesat prin arhiva digitală de la Bibliothéque Kandinsky, încapsulând un sentiment de nostalgie și o înțelegere profundă a formei și a psihicului feminin. Explorarea corpului feminin, împreună cu amestecul unic de tehnici de sculptură modernistă și clasică, simbolizează o aventură hotărâtă într-un domeniu care era dominat de personaje masculine.

La Bibliothéque Kandinsky, am putut, de asemenea, să accesăm în format digital fotografiile realizate probabil de Constantin Brâncuși în atelierul său, în jurul anului 1922, cu Irina, sora sa Lizica și Eileen Lane. Aceste imagini ne-au deschis o fereastră către un tărâm în care flutura spiritul avangardei, unde cele trei figuri feminine păreau a fi cele *Trei Grații* în care frumusețea era divinizată.

O altă imagine efemeră a Irinei Codreanu poate fi văzută într-o fotografie în care Duchamp, Man Ray și o figură feminină, probabil Codreanu, închină un toast pentru spiritul unei epoci. Această imagine (aflată la Muzeul din Philadelphia), pe care am putut-o vedea în egală măsură doar pe un ecran digital, poate că întruchipează povestea enigmatică a vieții Irinei Codreanu, o viață care a străbătut aleile suprarealismului, cărările clasicismului și tărâmurile neexplorate ale identității personale.

Spațiile nedocumentate din viața Irinei Codreanu se largesc pe măsură ce ne îndreptăm spre perioada interbelică și cea de după cel de-al Doilea Război Mondial. Priveliștile din viața ei, prin intermediul vânzărilor trecătoare pe eBay, de scrisori personale sau al mențiunilor speculative din fotografiile de arhivă, continuă să întrețină o aură de mister în jurul ei. În Europa devastată de război, Codreanu s-a mutat în peisajele senine din sudul Franței. Nu se știe dacă ar fi putut fi evreică sau nu. Potrivit lui Frédéric Fontenoy, nepotul Lizicăi, familia Codreanu era creștin ortodoxă, iar surorile aveau mulți prieteni evrei.

Ceea ce o scrisoare a Irinei și a surorii sale Lizica către Marcel Mihalovici, oferită pe eBay de *aristide1299* exprima o preocupare profundă pentru situația compozitorului evreu Mihalovici. În vara anului 1940, în timp ce Parisul era ocupat, cu ajutorul surorilor Codreanu, Mihalovici, împreună cu soția sa, pianista Monique Haas, s-a exilat la Cannes. La începutul războiului, Irina l-a ascuns în atelierul său și pe compozitorul Manuel Rosenthal.

Relațiile romantice consacrate ale Irinei Codreanu (după război a fost căsătorită cu reporterul Reuters Harold King) par să contrasteze cu cele ale surorii sale Lizica, a cărei relație amoroasă cu artistul și fotograful Hans Bellmer a fost un secret deschis și care a fost căsătorită cu jurnalistul francez, scriitorul, comunistul și, mai târziu, politicianul fascist Jean Fontenoy. Lizica și-a urmat soțul la Shanghai, unde au avut un copil, François, și după o ședere de aproape cinci ani acolo, s-a întors la Paris cu copilul în 1931, iar în 1936 a divorțat de Jean Fontenoy. Acest lucru sugerează o divergență enigmatică a căilor pe care surorile ar fi putut să le urmeze în viața lor personală, în mijlocul vârtejului de ideologii artistice și politice care se învârteau în jurul lor.

Întoarcerea Irinei Codreanu în Parisul postbelic, căsătoria cu Harold King și viața ei ulterioară rămân ascunse în narațiuni vagi, fragmente din opera ei fiind singurul far care luminează porțiuni din viața ei. Schimbarea expresiilor sale stilistice în anii '30, de la avangardă la figuri clasice, elucidează dansul dintre aspirația artistică și pragmatismul economic. Între toate acestea, firul realităților economice care se împletește în narațiunea sa, adaptările stilului său în vremuri dificile și migrația sa în sudul Franței în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, conturează o artistă care navighează în apele turbulente ale domeniului personal, artistic și socio-politic.

Întoarcerea Irinei Codreanu la București pentru o expoziție în 1937 și angajamentul ei continuu cu comunitatea artistică românească rămân în mare parte nedocumentate. Misterul care înconjoară viața ei după Brâncuși și contribuția ei generală la mișcarea de sculptură modernistă, întruchipează numeroasele povești nespuse care se ascund în anele istoriei artei. Prin intermediul fragmentelor din viața și opera Irinei Codreanu, putem întrezări o narațiune care tânjește după o explorare mai amplă, promițând să ne îmbogățească înțelegerea acestei tapiserii complicate care reprezintă mișcarea sculpturii moderniste. Povestea ei îndeamnă la o scufundare mai adâncă în arhivele neexplorate, invitând la o reevaluare și la o recunoaștere mai largă a artiștilor adesea neglijați, ascunși între faldurile istoriei artei.

Prin revizitarea narațiunii Irinei Codreanu, putem găsi reprezentarea emblematică a numeroase artiste din epocă, ale căror povești rămân în umbră, contribuțiile lor așteptând o examinare amănunțită pentru a fi consacrate pe bună dreptate în cadrul narațiunii mai largi a istoriei artei.

Text de Mirela Baciak

* Notă din partea autorului: acest text este în mare parte inspirat de conversația cu istoricul de artă Franck Joubin, care a avut loc pe 20 martie 2023.

Autoarea dorește să îi mulțumească lui Frédéric Fontenoy, nepotul Lizicăi, pentru verificarea acestui text.

Phileas
THE AUSTRIAN OFFICE FOR
CONTEMPORARY ART

forumul cultural austriac^{bud}

Back Stages este organizat de Asociația Română de Artă Contemporană (ARAC) și un proiect co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național, Phileas și Forumul Cultural Austriac. Proiectul Back Stages nu reprezintă în mod necesar poziția AFCN. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

Phileas - Biroul Austriac pentru Artă Contemporană sprijină artiștii, curatorii, galeriile și instituțiile din Austria și lucrează pentru a le consolida prezența în peisajul internațional al artei contemporane. Prin intermediul unor parteneriate pe termen lung cu muzee, bienale și instituții de artă din întreaga lume, Phileas permite producerea și expunerea de noi opere de artă și donarea acestora către colecții publice. Pentru mai multe informații, vă rugăm să accesați www.phileas.art

Parteneri: Muzeul Național de Artă al României, Institutul Maghiar Liszt, Bundesministerium Kunst, Kultur, öffentlicher Dienst und Sport, Culture Moves, Aqua Carpatica.

Parteneri media: Revista Arta

Sponsor: OMV